

196 KIRI JEESUSE USK

JEEBUSUSE usk Jumalasse oli ülev ja kogu südamest tulev. Ta tegi läbi sureliku eksistentsi tõusud ja mõõnad, kuid ei kahelnud kunagi oma usus Jumala hooldesse ja juhtimisse. Tema usk oli kasvanud välja jumaliku kohaloleku, tema sisimas elava Kohandaja tegevusest sündinud taipamisest. See usk polnud traditsiooniline ega puhtintellektuaalne, see oli täiesti isiklik ja puhtvaimne.

² Jeesusele kui inimesele oli Jumal püha, õiglane ja suur, samuti tõeline, ilus ja hea. Kõik need jumalikkuse omadused koondusid tema meeles „taevase Isa tahteks”. Jeesuse Jumal oli ühtaegu „Iisraeli Püha” ja „elav ning armastav taevane Isa”. Arusaam Jumalast kui Isast ei olnud Jeesusele ainuomane, kuid ta ülen-das ja õilistas selle idee ülevaks kogemuseks, saavuta-des uue ilmutuse Jumalast ja kuulutades, et iga surelik loodud-olend on selle armastuse-Isa laps, Jumala poeg.

³ Jeesus ei klammerdunud Jumalasse uskumise külge nagu universumiga sõjajalal olev ning öela ja patuse maailma surmahaardes heitlev hing; ta ei pöördunud usu poole lihtsalt lohutuse leidmiseks raskustes või meeleheitega silmitsi seistes; usk polnud vaid illusoorne hüvitis elu ebameeldivate reaalsuste ja murede eest. Kõigi sureliku eksistentsi loomulike raskuste ja ajalike vastuoludega vastamisi olles tundis ta Jumala ülimal ja kõhklematu usalduse rahu ning tohutut erutust usus elamisest taevase Isa enda kohalolekul. Ja see võidukas usk oli tegeliku vaimse saavutuse elav kogemus. Jeesuse suur panus inimkogemuse väärtustesse ei seisnenud niivõrd paljude uute ideede ilmutamises taevase Isa kohta, vaid pigem selles, et ta näitas nii suurejooneliselt ja inimlikult uut ja kõrgemat tüüpi *elavat usku Jumalasse*. Veel mitte kunagi polnud selle universumi maailmades ühegi sureliku elus Jumal saanud nii *elavaks reaalsuseks* kui Jeesus Naatsaretlase inimkogemuses.

⁴ Meistri elus Urantial avastavad kohaliku loodu see maailm ja ka teised maailmad uut ja kõrgemat tüüpi religiooni, mis rajaneb isiklikel vaimsetel suhetel Kõikse Isaga ning on saanud täieliku kinnituse ehtsast isiklikust kogemusest kui kõige usaldusväärsemast allikast. See Jeesuse elav usk oli enamat kui intellektuaalne mõtisklus ega olnud ka müstiline meditatsioon.

⁵ Teoloogia võib usku kinnistada, sõnastada, määratleda ja dogmaks muuta, ent Jeesuse inimelus oli

usk isiklik, elav, ainulaadne, spontaanne ja puhtvaimne. See usk ei olnud traditsioonide harras austamine ega pühaks usutunnistuseks peetav puhtintellektuaalne uskumus, vaid pigem ülev kogemus ja sügav veendumus, mis *teda kindlalt oma võimuses hoidis*. Tema usk oli nii reaalne ja kõikehõlmav, et see pühkis täielikult minema kõik vaimsed kahtlused ja kaotas tõhusalt kõik vastupidised soovid. Miski ei suutnud teda selle tulise, üleva ja kohkumatu usu vaimsest ankru-paigast eemale rebida. Isegi silmitsi näilise lüüasaamisega ning pettumuse ja ähvardava meeleheite piinades seisis ta rahulikult jumalikkuse ees, vabana hirmust ja täiesti teadlikuna vaimsest võitmatusest. Jeesus tundis heameelt oma vankumatu usu jõuduandvast kindlustundest ja ilmutas kõigis elu katsumustes alati kõhklematut ustavust Isa tahtele. Ning seda võrratut usku ei kõigutanud isegi julm ja rusuv teotava surma oht.

⁶ Religioosne vaimsuurus, tugev vaimne usk, viib sageli otse hukutavasse fanatismi, religioosse ego liialdustesse, ent Jeesusega seda ei juhtunud. Tema erakordne usk ja vaimsed saavutused ei mõjutanud igapäevaelu ebasoodsalt, sest see vaimne ülenemine oli tema isiklikest jumalakogemustest tulenenud täiesti alateadlik ja spontaanne hingeväljendus.

⁷ Jeesuse kõikehaarav ja alistamatu vaimne usk ei muutunud kunagi fanaatiliseks, sest see ei püüdnud eales eemalduda tema tasakaalukatest intellektuaalsetest otsustest igapäevaelu tavaliste sotsiaalsete, majanduslike ja moraalsete küsimuste suhteliste väärtuste osas. Inimese Poeg oli võrratult ühtne inimisiksus: ta oli täiuslike annetega jumalik olend, aga ta oli ka suursuguselt harmooniline ühtaegu inimliku ja jumaliku olendina, kes tegutses maa peal ühtse isiksusena. Meister kooskõlastas hinge usku alati karastunud kogemuste tarkade hinnangutega. Isiklik usk, vaimne lootus ja moraalne pühendumine olid alati võrratus religioosuses ühtsuses harmooniliselt seotud kogu inimliku ustavuse — isikliku au, perekonnaarmastuse, usuliste kohustuste, sotsiaalse kohusetunde ja majanduslike vajaduste — tõelisuse ja pühaduse erkse mõistmisega.

⁸ Jeesuse usu vaatenurgast võis jumalariigis leida kõiki vaimseid väärtusi, seepärast ütles ta: „Otsige kõigepealt taevariiki.” Jeesus nägi taevariigi kõrges ja ideaalses vendluses Jumala tahte saavutamist ja täitmist. Jüngritele õpetatud palve tuum kõlas: „Sinu riik tulgu, sinu tahtmine sündigu.” Kujutades taevariiki et-

te Jumala tahte väljendusena, pühendus ta hämmastava ennastsalgavuse ja piiritu entusiasmi tahtmisele. Ent kogu Jeesuse pingelise missiooni ja erakordse elu ajal ei kaasnud tema tegevusega kunagi fanaatiku raevu ega religioosse eneseupitaja pealiskaudset sõnavahtu.

⁹ Kogu Meistri elu oli kooskõlas selle elava usuga, üleva usukogemusega. See vaimne hoiak valitses täielikult tema mõtteid ja tundeid, usku ja palvetamist, õpetamist ja jutlustamist. Poja isiklik usk taevase Isa juhtimise ja kaitsmise kindluse ja turvalisusesse andis tema ainulaadsele elule sügava vaimse reaalsuse. Kuid hoolimata väga sügavast teadlikkusest oma lähedaste suhete kohta jumalikkusega küsis see galilealane, Jumala galilealane, kohe kui teda Heaks Õpetajaks nimetati: „Miks sa nimetad mind heaks?” Seistes vastamisi nii suurepärase enese ärasalgamisega, hakkame mõistma, miks Kõikne Isa pidas võimalikuks end temale nii täielikult avaldada ja end tema kaudu maailmade surelikele ilmutada.

¹⁰ Jeesus tõi Jumalale maailma inimesena suurima kõigist ohvritest: pühendas oma tahte jumaliku tahte täitmise majesteetlikule teenistusele. Jeesus tõlgendas religiooni alati ja järjepidevalt tervenisti Isa tahtest lähtudes. Uurides Meistri seda elujärku palve või mõne muu usu elu tunnuse aspektist, ärge vaadake niivõrd tema õpetusi, kuivõrd tema tegusid. Jeesus ei palvetanud kunagi religioosse kohuse täitmiseks. Tema jaoks oli palve vaimse suhtumise, hinge usstavuse, isikliku pühendumise ja tänu siiras väljendus, vahend emotsionaalsest pingest vabanemiseks ja vastuolude vältimiseks, mõtlemise ülendamiseks, soovi õilistamiseks, moraalse otsuse põhjendamiseks, mõtte rikastamiseks, kõrgemate kalduvuste kosutuseks, ajendite pühitsemiseks, vaatepunkti selgitamiseks, usu väljendamiseks, tahte transtsendentseks alutamiseks, usalduse ülevaks kinnitamiseks, julguse ilmutamiseks, avastuse väljakuulutamiseks, ülima andumuse tunnistamiseks, pühendumise kinnitamiseks, raskuste lahendamiseks ja hinge ühendatud jõudude võimsaks mobiliseerimiseks kõigi inimlike isekuse-, pahe- ja patukalduvuste vastu. Ta elas just niisugust harrast Isa tahte täitmisele pühendatud elu ja lõpetas selle võidukalt just ühe sellise palvega. Selles Jumala kohaloleku teadvustamises seisnes tema võrratu usu elu saladus, ta saavutas selle aruka palve ning siira palveldamisega — katkematu osadusega Jumalaga —, mitte õpetuste, häälte, nägemuste või erakordsete usutoimingute abil.

¹¹ Religioon oli Jeesuse maises elus elav kogemus,

otsene ja isiklik liikumine hardast vaimsest austusest igapäevaelus ilmnenu õigluseni. Jeesuse usk kandis jumaliku vaimu transtsendentseid vilju. Tema usk ei olnud ebaküps ega kergeusklik nagu lapsel, kuid meenutas paljuski lapsemeelset kahtlusteta usaldust. Jeesus usaldas Jumalat suure osas samuti nagu laps usaldab oma vanemaid. Tal oli sügav usaldus universumi vastu — nii nagu laps usaldab oma vanemate kodu. Jeesuse puhtsüdamlik usk universumis põhiliselt valitsevasse headusse sarnanes väga lapse usuga oma maise ümbruskonna turvalisusse. Ta sõltus oma taevasest Isast, nii nagu laps toetub oma maisele vanemale, ja ta ei kahelnud oma kirglikus usus kordagi, et taevane Isa hoolitseb kõige eest. Teda ei häirinud tõsiselt hirmud, kahtlused ega skeptitsism. Uskmatus ei pärsinud tema elu vaba ja ainulaadset väljendumist. Täiskasvanu vapper ja arukas julgus oli temas ühendatud uskuva lapse siira ja usaldava optimismiga. Tema usk kasvas nii suurtesse usalduse kõrgustesse, et oli vaba hirmust.

¹² Jeesuse usk saavutas lapse usalduse puhtuse. Tema usk oli nii absoluutne ja kahtlusteta, et reageeris omasugustele, puutudes kokku olemise hurma ja universumi imedega. Ta lootis nii täielikult ja usaldavalt jumalikele, et see andis talle absoluutse isikliku turvalisuse rõõmu ja enesekindluse. Tema usukogemuses polnud kõhklevat teesklust. Selles täiskasvanud inimese hiigelmõistuses valitses kõigis usulise teadlikkusega seotud küsimustes lapselik usk. Pole sugugi ime, et ta ütles kord: „Kui te ei saa väikese lapse sarnaseks, ei saa te astuda taevariiki.” Ehkki Jeesuse usk oli *lapselik*, polnud see mingis mõttes *lapsik*.

¹³ Jeesus ei nõua, et ta õpilased usuksid temasse, vaid soovib pigem, et nad usuksid koos temaga, usuksid Jumala armastuse reaalsusesse ja võtaksid täie kindlustundega vastu taevase Isa pojaseisuse turvalisuse. Meister soovib, et kõik ta järgijad jagaksid temaga täielikult seda transtsendentset usku. Jeesus kutsus oma järgijaid väga liigutavalt üles uskuma mitte ainult sellesse, *millisse* usub tema, vaid uskuma nii, *nagu* usub tema. Selles seisnebki ühe tema tähtsaima nõude „järgi mind” täielik tähendus.

¹⁴ Jeesuse maine elu oli pühendatud ühele suurele eesmärgile — Isa tahte täitmisele, inimelu elamisele religiooselt ja usus. Jeesuse usk oli lapselikult usaldav, kuid täiesti vaba liigsest enesekindlusest. Ta tegi jõulisi ja mehiseid otsuseid, talus julgelt mitmeid pettumusi, ületas otsustavalt erakordseid raskusi ja täitis kohkumatult oma kohustusega seotud rangeid nõudeid. Et

uskuda sellesse, millesse Jeesus uskus ja *nagu* tema uskus, oli vaja tugevat tahet ja vankumatut usaldust.

1. JEESUS KUI INIMENE

¹ Jeesuse pühendumine Isa tahte täitmisele ja inimese teenimisele oli midagi enamat sureliku otsustavusest ja inimlikust kindlameelsusest: see oli pühendumine kogu südamest sellise piiramatu armastuse annetamisele. Ükskõik kui suur ka poleks Miikael suveräänina, ei tohi inimestelt võtta Jeesust kui inimest. Meister on tõusnud kõrgele nii inimesena kui ka Jumalana, ta kuulub inimestele, inimesed kuuluvad talle. Kui kahju, et religiooni ennast nii valesti tõlgendatakse ja raskustes rabelevatelt surelikelt Jeesus kui inimene ära võetakse! Ärge laske arutlustel Kristuse inimlikkusest või jumalikkusest varjutada päästvat tõde, et Jeesus Naatsaretlane oli religioosne inimene, kes tänu usule õppis tundma ja täitma Isa tahet; ta oli kõige tõelisem religioosne inimene, kes Urantial kunagi on elanud.

² Aeg on küps tunnistama Jeesuse kui inimese kujundlikku ülestõusmist hauast üheksateistkümnenda sajandi teoloogiliste traditsioonide ja usudogmade keskelt. Jeesus Naatsaretlast ei tohi enam ohverdada isegi suurepärasele käsitusele ülendatud Kristusest. Missugune kõikeületav teene oleks see, kui käesolev ilmutus ärataks Inimese Poja traditsioonilise teoloogia hauast ja esitleks teda elava Jeesusena tema enda nime kandvale kirikule ja kõigile teistele religioonidele! Kristlastest usklikud kohandaksid kindlasti kõhklematult oma usku ja eluviisi, et järgida Meistri tegelikku elu, mida iseloomustas religioosne pühendumine Isa tahte täitmisele ja inimese isetule teenimisele. Kas end kristlasteks pidavad inimesed kardavad, et avastatakse ühiskonna lugupidamist taotleval ja isekate majanduslike huvidega ning enesega rahuloleval ja pühendumatu vennaskond? Kas ametlikuks muudetud ristiusk kardab traditsioonilise kirikuvõimu ohtusattumist või isegi kukutamist, kui surelike inimeste meelde ja hinge ennistatakse isikliku usu elu ideaalina Jeesus Galileast? Tõepoolest, kui teoloogilise religiooni Jeesusest asendaks äkki Jeesuse elav religioon, siis toimuksid sotsiaalsed ja majanduslikud ümberkorraldused ning moraalne noorenemine; religioonist lähtudes revideeritaks kristlikku tsivilisatsiooni drastiliselt ja murranguliselt.

³ „Jeesuse järgimine” tähendab tema religioosse usu isiklikku omaksvõttu ja süüvimist Meistri elu olemusse, milleks on inimese isetu teenimine. Üks tähtsamaid asju inimese elus on selgitada, millesse Jeesus

uskus, avastada tema ideaalid ja püüda saavutada tema kõrget elueesmärki. Kõigist inimteadmistest kõige väärtuslikum on tunda Jeesuse usu elu ja teada, kuidas ta seda elas.

⁴ Lihtrahvas kuulab Jeesust meeleldi ja kui neid tõdesid taas maailmale kuulutatakse, võtab see uuesti Meistri siira, religioossetest ajedest lähtuva pühitsetud inimelu esituse vastu. Inimesed kuulasid teda meeleldi sellepärast, et ta oli üks nende seast, pretensioonitu ilmik — maailma suurim usuõpetaja oligi tõepoolest ilmik.

⁵ Taevariigisse uskujate eesmärk ei tohiks olla Jeesuse lihaliku elu väliste aspektide otsene matkimine, vaid pigem tema usu omaksvõtmine: usaldada Jumalat, nii nagu tema Jumalat usaldas, ja uskuda inimestesse, nii nagu tema inimestesse uskus. Jeesus ei vaielnud kunagi Jumala isaduse ja inimestevahelise vendluse üle, vaid oli elav näide nii ühest kui ka teisest.

⁶ Nagu inimteadvus peab arenema inimese mõistmisest jumaliku mõistmiseni, nii tõusis ka Jeesuse teadlikkus inimolemusest Jumala olemuse mõistmiseni. Ning Meister sooritas selle suure tõusu inimlikust jumalikuni oma sureliku intellekti usu ja sisimas elava Kohandaja ühiste saavutuste kaudu. Täieliku jumalikkuse saavutamise faktilise teostumisega (jäädes samal ajal täiesti teadlikuks inimlikkuse reaalsusest) seostus seitse usulise teadlikkuse etappi, mis kujutasid endast järkjärgulist jumalikustumist. Neid eneseteostuse seitset etappi tähistasid järgmised erakordsed sündmused Meistri annetumiskogemuses:

- ⁷ 1. Mõttekohandaja saabumine;
- ⁸ 2. Immanueli sõnumitooja ilmumine Jeruusalemmas, kui Meister oli umbes kaheateistkümnendaastane;
- ⁹ 3. tema ristimisega kaasnenud ilmutused;
- ¹⁰ 4. Muutmise mäel läbielatud sündmused;
- ¹¹ 5. morontia-ärkamine;
- ¹² 6. vaimuna ülestõusmine;
- ¹³ 7. Paradiisi-Isa lõplik embus, millega Meister sai oma universumis piiramatu suveräänsuse.

2. JEESUSE RELIGIOON

¹ Ristiusukiriku reform võib minna kunagi piisavalt sügavuti, et jõuda meie usu autori ja lõpuleviija Jeesuse võltsimatute usuõpetusteni. Te võite küll *jutlustada* religiooni *Jeesusest*, kuid te peate vältimatult *elama* *Jeesuse* religiooni. Nelipühi-vaimustuses juhatas Peetrus kavatsematult sisse uue religiooni, ülestõusnud ja ülendatud Kristuse religiooni. Hiljem muutis apostel Paulus selle uue evangeeliumi ristiusuks, religiooniks,

mis sisaldas tema enda teoloogilisi vaateid ja kirjeldas tema enda *isiklikku kogemust* Jeesusega Damaskuse teel. Taevariigi evangeelium rajaneb Galilea Jeesuse isiklikul usukogemusel, ristiusk põhineb peaaegu täielikult ainult apostel Pauluse isiklikul usukogemusel. Peaaegu kogu Uus Testament on pühendatud Jeesuse tähelepanuväärse ja innustava usu elu kirjeldamise asemel arutlustele Pauluse usukogemuse üle ja tema isiklike usuliste veendumuste esitamisele. Ainsad märkimisväärsed erandid, kui mitte arvestada mõningaid osi Matteuse, Markuse ja Luuka evangeeliumist, on Kiri heebrealastele ja Jaakobuse kiri. Isegi Peetrus pöördus oma kirjatöös Meistri isikliku usu elu poole vaid ühel korral. Uus Testament on suurepärase kristlik dokument, kuid Jeesusele väheomane.

² Jeesuse lihalik elu annab pildi transtsendentsest usulisest kasvust, mis algas algelist aukartust ja inimlikku harrast austust väljendavatest ideedest, jätkus isikliku vaimse osaduse aastatega ning päädis selle kõrge ja üleva teadvusesisundiga, milles ta sai oma Isaga üheks. Nii tegi Jeesus ühe lühikese elu jooksul läbi religioosse vaimse arengu, mida inimene alustab maa peal ja mis lõpeb tavaliselt alles pärast pikaajalist viibimist Paradiisi elujärgule eelnevates üha kõrgema tasandi vaimukoolides. Jeesus arenes puhtinimliku isikliku usukogemuse kaudu nii ülevate vaimsete kõrgusteni, et jõudis vankumatu arusaamani enese jumalikust olemusest ja sai teadlikuks oma lähedastest sidemest Kõikse Isaga universumi haldamise osas. Ta arenes sõltuva sureliku madalaimast seisundist — mis ajendas teda spontaanselt ütlema kellelegi, kes teda Heaks Õpetajaks nimetas: „Miks sa nimetad mind heaks? On vaid üksnes Jumal, kes on hea” — üleva teadlikkuseni saavutatud jumalikkusest, mis ajendas teda hüüdma: „Kes teist saab tõestada mul ühegi patu olevat?” Ning see edenev tõus inimlikust jumalikuni oli eranditult surelik saavutus. Kuigi ta selliselt jumalikkuseni jõudis, oli ta ikka seesama inimene Jeesus, Inimese Poeg ja Jumala Poeg.

³ Markus, Matteus ja Luukas on talletanud midagi ka Jeesusest kui inimesest, kes nägi palju vaeva, et jumalikku tahet välja selgitada ja täita. Johannes kirjeldab võidukat Jeesust kõndimas maa peal täies teadlikkuses jumalikkusest. Meistri elu mõned uurijad on teinud suure vea, vaadeldes teda üksnes inimesena, teised aga on teda pidanud ainult jumalikuks olendiks. Kogu oma kogemuse jooksul oli ta tõeliselt nii inimlik kui ka jumalik ja on seda isegi veel praegu.

⁴ Ent suurim viga oli see, et ehkki tunnistati, et Jeesusel kui inimesel *oli* religioon, sai jumalik Jee-

sus (Kristus) ise peaaegu üleöö religiooniks. Pauluse ristiusk jumaldas küll jumalikku Kristust, kuid kaotas peaaegu täielikult silmist raskustega võitleva vappra inimese Galilea Jeesuse, kes tänu oma isikliku religioosse usu mehisusele ja sisimas elava Kohandaja kangelaslikkusele tõusis inimkonna alamatelt tasanditelt üheks jumalikuga, saades uueks ning elavaks teeks, mida mööda kõik surelikud võivad samamoodi inimlikust jumalikuni tõusta. Kõigil vaimsuse tasanditel olevad kõigi maailmade surelikud võivad leida Jeesuse isikliku elu midagi, mis tugevdab ja innustab neid nende edenemisel madalaimatelt vaimsetelt tasanditelt kõrgeimate jumalike väärtusteni, igasuguse isikliku usukogemuse algusest lõpuni.

⁵ Uue Testamendi autorid uskusid selle kirjutamise ajal väga sügavalt ülestõusnud Kristuse jumalikkusesse, aga nad uskusid ka pühendunult ja siiralt tema peatsesse tagasitulekusse maa peale taevariigi rajamist lõpule viima. See kindel usk Issanda kohesesse tagasipöördumisse seostus paljuski kalduvusega jätta ürikutest välja viited Meistri puhtinimlikele kogemustele ja omadustele. Kogu ristiusuliikumine kaldus inimliku Jeesus Naatsaretlase kirjeldamise asemel ülestõusnud Kristuse, aulise ja peagi tagasipöörduva Issanda Jeesuse Kristuse ülistamisele.

⁶ ¶ Jeesus rajas isikliku kogemuse religiooni Jumala tahet täites ja inimeste vennaskonda teenides. Paulus rajas religiooni, milles ülendatud Jeesus sai palveldamisobjektiks ja mille vennaskonda kuulusid jumaliku Kristusesse uskujad. Jeesuse annetumises oli potentsiaali mõlemaks käsituseks tema jumalik-inimlikust elust ning on tõesti kahju, et tema järgijad ei suutnud luua ühtset religiooni, milles oleks vääriliselt tunnustatud nii Meistri inimlikku kui ka jumalikku olemust, nagu need lahutamatu tema maises elus omavahel põimunud ja nagu neid alguses taevariigi evangeeliumis nii ülevalt esitati.

⁷ Mõned Jeesuse jõulised ütlused ei ehmataks ega häiriks teid, kui võtaksite arvesse, et ta oli maailma kõige puhtsüdamlikum ja pühendunum usutegelane. Ta oli surelikuna täielikult pühendunud oma Isa tahet täitmisele. Paljud tema pealtnäha karmid ütlused olid pigem tema isikliku usu ja andumuse väljendused kui käsud oma poolehoidjatele. Ning just see sihikindlus ja isetu andumus võimaldasid tal ühe lühikese elu jooksul inimmeele vallutamisel nii erakordselt kaugele jõuda. Paljusid tema avaldusi tuleks pidada pigem tunnistuseks sellest, mida ta nõudis endalt, kui kõikidele tema järgijatele esitatud nõueteks. Taevariigi üritusele pühendudes põletas Jeesus enda järel kõik sil-

lad, ohverdades kõik, mis takistas Isa tahte täitmist.

⁸ Jeesus õnnistas vaeseid, sest nad olid tavaliselt siirad ja vagad; ta mõistis hukka rikkaid, sest nad olid enamasti kombelõdvad ja uskmatud. Samamoodi võis ta hukka mõista uskmatu kerjuse ning kiita pühendunud ja palveldamisaldist rikast.

⁹ Jeesus pani inimesed end maailmas koduselt tundma: ta vabastas nad tabude orjusest ja õpetas neile, et maailm pole oma olemuselt kuri. Ta ei igatsenud pääseda maisest elust, ta omandas oskuse täita lihas olles vastuvõetavalt Isa tahtet. Ta suutis elada ideaalset usuelu keset realistlikku maailma. Jeesus ei jaganud Pauluse pessimismi inimkonna suhtes. Meister suhtus inimestesse kui Jumala poegadesse ja ennustas ellujäämise valinutele suurejoonelist ja igavest tulevikku. Ta ei olnud moraalne skeptik; ta ei suhtunud inimesesse negatiivselt, vaid positiivselt. Ta pidas enamikku inimesi pigem nõrkadeks kui pahelisteks, pigem segadusse sattunuteks kui kõlvatuteks. Ent nad kõik olid olenemata oma olukorrast Jumala lapsed ja tema venad.

¹⁰ Ta õpetas inimesi nägema enda kõrget väärtust ajas ja igavikus. Kuna Jeesus hindas inimesi nii kõrgelt, oli ta valmis inimkonda ennastalgavalt ja järjekindlalt teenima. Ning see piiritletud lõpmatu väärtus tegi kuldreeglit tema religiooni elutähtsa teguri. Kes surelikest ei tunneks end ülendatuna Jeesuse erakordse usu tõttu temasse?

¹¹ Jeesus ei pakkunud mingeid reegleid ühiskonna arenguks, tema ülesanne oli religioosne ja religioon on eranditult isiklik kogemus. Pole mingit lootust, et ühiskonna kaugeimate püüdluste kõrgeim siht võiks kunagi ületada Jumala isaduse tunnistamisele tuginevat inimeste vendlust, mida Jeesus õpetas. Ideaal, millele on suunatud kõik ühiskonna taotlused, võib teostuda ainult jumaliku taevariigi saabudes.

3. RELIGIOONI ÜLIMUSLIKKUS

¹ Isiklik vaimne usukogemus on tõhus lahendus enamikule surelike probleemidest, olles kõigi inimlike probleemide efektiivne sortija, hindaja ja korrigeerija. Religioon ei kaota ega hävita inimese muresid, vaid lahustab need, neelab endasse, valgustab ja ületab neid. Tõeline religioon teeb isiksuse ühtseks, et see vastaks tõhusalt kõigile sureliku vajadustele. Religioosne usk — sisimas elava jumaliku kohaloleku kindel juhatus — võimaldab Jumalat tundval inimesel alati ületada see kuristik, kus ühel pool on intellektuaalne loogika, mille jaoks Kõikne Esimene Põhjus on *See*, ja teisel

pool hinge kindlad kinnitused selle kohta, et see Esimene Põhjus on *Tema*, Jeesuse evangeeliumi taevane Isa, inimliku pääsemise isikuline Jumal.

² Kõikne reaalsus koosneb vaid kolmest elemendist: fakt, idee ja suhe. Usuteadvuse jaoks on need reaalsused teadus, filosoofia ja tõde. Filosoofia kaldub nägema neid tegevusi mõistuse, tarkuse ja usu — füüsilise reaalsusena, intellektuaalse reaalsusena ja vaimse reaalsusena. Meie tavatseme nimetada neid reaalsusi asjaks, tähenduseks ja väärtuseks.

³ Üha parem arusaamine reaalsusest on võrdväärne lähenemisega Jumalale. Jumala leidmine, teadlik samastumine reaalsusega, on võrdväärne eneseteotumise kogemisega — enese täielikkuse, terviklikkuse kogemisega. Tervikliku reaalsuse kogemine on Jumala täielik mõistmine, lõplik Jumala tundmise kogemus.

⁴ Inimelu kokkuvõte seisneb selles, et inimest õpetab fakt, õilistab tarkus ja päästab — tunnistab õigeks — religioosne usk.

⁵ Füüsiline kindlustunne sisaldub teaduse loogikas, moraalne kindlustunne filosoofia tarkuses, vaimne kindlustunne ehtsa usukogemuse tões.

⁶ Inimese meel võib jõuda vaimse taipamise kõrgetele tasanditele ja neile vastavate väärtuste jumalike sfäärideni sellepärast, et see pole täiesti aineeline. Inimemeel on vaimne tuum — jumalik kohalolek Kohandaja näol. Selle vaimu kohta inimmeele sisimas on olemas kolm erinevat tõendit:

⁷ 1. inimsõbralik vendlus — armastus. Puhtloomne meel võib enesekaitseks karjas elada, kuid ainult meel, milles elab vaim, on isetult altruistlik ja tingimusteta armastav;

⁸ ¶ 2. universumi tõlgendamine — tarkus. Ainult selline meel, milles elab vaim, võib mõista, et universum on indiviidi suhtes sõbralik;

⁹ ¶ 3. elu vaimne hindamine — palveldamine. Ainult inimene, kelle sisimas elab vaim, võib tajuda jumalikku kohalolekut ja püüda kogeda võimalikult täielikult seda jumalikkuse eelmaiku, olles koos sellega ja selles.

¹⁰ ¶ Inimemel ei loo reaalseid väärtusi, inimkogemus ei anna universumi-taipamist. Mis puudutab taipamist, kõlbeliste väärtuste teadvustamist ja vaimsete tähenduste eristamist, siis võib inimemel neid vaid leida, teadvustada, tõlgendada ja *valida*.

¹¹ Universumi kõlbelised väärtused saavad intellektuaalseks omandiks sureliku inimmeele kolme põhilise otsustus- ehk valikuvõime rakendamise teel:

¹² 1. otsustamine enda üle — moraalne valik;

¹³ 2. sotsiaalne otsustusvõime — eetiline valik;

¹⁴ 3. otsustamine Jumala üle — religioosne valik.

¹⁵ ¶ Seega ilmneb, et igasugust inimarengut mõjutatakse ühendatud *ilmutusliku evolutsiooni* teel.

¹⁶ Kui inimeses ei elaks jumalikku armastajat, ei saaks ta isetult ja vaimselt armastada. Kui meeles ei elaks tõlgendajat, ei saaks inimene universumi ühtsusest tõeliselt aru. Kui inimese sisimas ei elaks hindajat, ei saaks ta kuidagi hinnata kõlbelisi väärtusi ega tunnistada vaimseid tähendusi. Ning see armastaja pärineb lõpmatu armastuse algallikast, see tõlgendaja on osa Kõiksest Ühtsusest, see hindaja on jumaliku ja igavese reaalsuse kõigi absoluutsete väärtuste Keskme ja Allika laps.

¹⁷ Moraalne hindamine koos religioosse tähendusega — vaimne taip — tähendab indiviidi valikut hea ja kurja, tõe ja eksimuse, ainelise ja vaimse, inimliku ja jumaliku, aja ja igaviku vahel. Inimese ellujäämine sõltub suurel määral tahtlikust pühendumisest nende väärtuste valimisele, mille on välja valinud see vaimsete väärtuste sortija — sisimas elav tõlgendaja ja ühendaja. Isiklik usukogemus koosneb kahest faasist: inimmeeles toimuvast leidmisest ja sisimas elava jumaliku vaimu ilmutusest. Inimene või isegi terve inimpõlv võib liigsete targutuste või tunnustatud usutegelaste jumalakartmatuse tõttu loobuda pingutustest leida sisimas elavat Jumalat, tema areng võib seiskuda ja ta ei saavuta jumalikkust. Ent sisimas elava Mõttekohandaja kohaloleku ja mõju tõttu ei saa see vaimne paigalseis kaua püsida.

¹⁸ See sügav kogemus, et jumalik kohalolek sinu sisimas on tõeline, ületab igaveseks füüsiliste teaduste tahumatud materialistlikud meetodid. Vaimset rõõmu ei saa mikroskoobi alla panna, armastust ei saa kaaluda, kõlbelisi väärtusi ei saa mõõta, vaimse palveldamise kvaliteeti ei saa kindlaks määrata.

¹⁹ Heebrealastel oli üleva moraaliga religioon, kreeklased arendasid välja ilureligiooni, Paulus ja tema järeltulijad rajasid usu-, lootuse- ja ligimesearmastuse religiooni. Jeesus ilmutas ja demonstreeris armastusereligiooni: Isa armastusest johtuvat turvalisust koos rõõmu ja rahuldusega, et inimeste vennaskond on selle armastuse jagamise teenistuses.

²⁰ Iga kord kui inimene teeb järelemõeldud moraalise valiku, tunneb ta kohe, kuidas uus jumalik laine tulvab tema hinge. Moraalse valiku tegemisel ajendab religioon andma sisemist vastust välistingimustele. Ent see tõeline religioon ei ole puhtsubjektiivne kogemus. See toob esile üksikisiku kogu subjektiivsuse, mille

vastus täielikule objektiivsusele — universumile ja selle Loojale — on tähendusrikas ja arukas.

²¹ Armastamise ja armastatud olemise suurepärase ja transtendentne kogemus, mis on küll puhtsubjektiivne, ei ole üksnes psüühiline illusioon. Surelike olenditega seotud tõeliselt jumalik ja objektiivne reaalsus, Mõttekohandaja, toimib inimese vaatepunktist puhtsubjektiivse nähtusena. Inimese kokkupuude kõrgeima objektiivse reaalsuse, Jumalaga, toimub ainult tema tundmise, palveldamise ja tema pojaks olemise mõistmise puhtsubjektiivse kogemuse kaudu.

²² Tõeliselt religioosne palveldamine ei ole mõtetu enesepettuseks peetav monoloog. Palveldamine on isiklik osadus sellega, mis on jumalikul reaalne, reaalsuse algallikas. Palveldamise kaudu püüab inimene saada paremaks ja saavutab lõppkokkuvõttes *parima*.

²³ Tõe, ilu ja headuse idealiseerimine ja püüd neid teenida ei asenda ehtsat usukogemust — vaimset reaalsust. Psühholoogia ja idealism ei ole võrdväärset religioosse reaalsusega. Inimmõistuse projektsioonid võivad tekitada isegi väärjumalaid — inimese kujutluses olevaid jumalaid —, ent tõeline jumalateadvus selliselt ei teki. Jumalateadvus paikneb sisimas elavas vaimus. Paljud inimese religioossetes süsteemid on formuleeritud inimmõistuse poolt, kuid jumalateadvus ei tarvitse neisse grotesksetesse religioosse orjuse süsteemidesse kuuluda.

²⁴ Jumal ei ole üksnes inimese idealismi leiutis, ta on kõigi nende loomalikkusest kõrgemate kontseptsioonide ja väärtuste algallikas. Jumal ei ole hüpotees, mis on sõnastatud ühendamiseks inimlikke käsitusi tõesest, ilust ja headusest; ta on armastav isiksus, kellest kõik need kõik need ilmingud tulenevad. Inimeste maailma tõe, ilu ja headuse ühendab Paradiisi reaalsuste poole tõusvate surelike kogemuse üha suurem vaimus. Tõe, ilu ja headuse ühendamine võib teostuda ainult Jumalat tundva isiksuse vaimse kogemuse kaudu.

²⁵ Moraalsus on isiklikule jumalateadvusele, Kohandaja sisimas kohaloleku isiklikule tunnetamisele oluline pinnas, ent see ei ole usukogemuse ja sellest tuleneva vaimse taipamise allikas. Moraalne olemus on loomsest kõrgem, kuid vaimsest madalam. Moraalsus on võrdväärne kohuse äratundmisega, õige ja väärade olemasolu mõistmisega. Moraalivaldkond jääb loomset ja inimlikku tüüpi meele vahele, nii nagu morontia toimib isiksuse saavutuste ainelise ja vaimse sfääri vahel.

²⁶ Arenev meel on võimeline avastama seadust, morali ja eetikat, ent annetatud vaim, sisimas elav Kohandaja, ilmutab arenevale inimmeelele seaduseand-

jat, kõige tõelise, kauni ja hea Isa-allikat. Niisugusel valgustatud inimesel on religioon ning ta on vaimselt valmis alustama pikka ja seiklusrikast Jumala otsingut.

²⁷ Moraalsus ei tarvitse olla tingimata vaimne; see võib olla täielikult ja üksnes inimlik, ehkki tõeline religioon täiustab kõiki moraaliseid väärtushinnanguid, muutes need tähendusrikkamaks. Moraalsus ilma religioonita ei suuda ilmutada lõplikku headust ega tagada ka omaenda kõlbeliste väärtuste püsijäämist. Religioon kindlustab kõigi tunnustatud ja heakskiidetud kõlbeliste väärtuste täiustamise, õilistamise ja kindla püsijäämise.

²⁸ Religioon seisab teadusest, kunstist, filosoofiast, eetikast ja moraalist kõrgemal, kuid pole neist sõltumatu. Need kõik on isiklikus ja sotsiaalses inimkogemuses omavahel lahutamatu seotud. Religioon on inimese sureliku olemuse kõrgeim kogemus, kuid keele piiratud tõttu on teoloogias tõelise usukogemuse adekvaatne kirjeldamine alatiseks võimatu.

²⁹ ¶ Religioosne taip suudab muuta läbikukkumise kõrgemateks soovideks ja uuteks otsusteks. Armastus on kõrgeim aje, mida inimene võib oma tõusuteel universumis järgida. Ent armastus ilma tõe, ilu ja headuseta on vaid tundmus, filosoofiline moonutus, psüühiline illusioon, vaimne pettus. Edenevatel morontia- ja vaimse edasiliikumise tasanditel tuleb armastust alati uuesti määratleda.

³⁰ ¶ Kunst tuleneb inimese püüdest lisada ilu oma ainelisse keskkonda, see on liikumine morontiatasandi poole. Teadus on inimese jõupingutus lahendada ainelise universumi näilisi mõistatusi. Filosoofia on inimese püüd inimkogemust ühendada. Religioon on inimese kõrgeim väljendus, tema suurejooneline sirutumine lõpliku reaalsuse järele, tema kindel otsus leida Jumalat ja olla tema sarnane.

³¹ ¶ Usukogemuse vallas on vaimne võimalikkus potentsiaalne reaalsus. Inimese vaimne edasitung ei ole psüühiline illusioon. Inimese kogu romantiline ettekujutus universumist ei tarvitse olla fakt, kuid väga väga palju sellest on tõde.

³² Mõne inimese elu on liiga suur ja üllas, et paigutada üksnes edukuse madalale tasemele. Loom peab kohanema keskkonnaga, kuid usklik ületab keskkonna ja pääseb tänu jumaliku armastuse taipamisele praeguse ainelise maailma kitsendustest. See arusaam armastusest paneb inimhinge tegema looma ületavat jõupingutust tõe, ilu ja headuse leidmiseks, ning kui ta need lõpuks leiab, siis ülendavad need teda; teda täidab soov neid oma elus rakendada, olla õiglane.

³³ Ärge kaotage julgust, inimese evolutsioon alles kestab ning Jumala ilmutus maailmale Jeesuses ja Jeesuse kaudu ei luhtu.

³⁴ Nüüdisinimesele on esitatud suur väljakutse saavutada parem side inimmeele sisimas elava jumaliku Järelevaatajaga. Inimese suurim avastusretk lihas seisneb tasakaalukas ja mõistlikus jõupingutuses laiendada eneseteadvuse piire embrüonaalse hingeteadvuse ähmastelt aladelt kaugemale, et püüda kogu südamest ulatuda vaimuteadvuse piirimaadele — kokkupuutesse jumaliku kohalolekuga. Selline kogemus määrab jumalateadvuse, kogemus, mis kinnitab jõuliselt varasemat tõe religioosest Jumala tundmise kogemusest. Selline vaimuteadvus on sama mis Jumala poja seisuse tegelik mõistmine. Teisiti öeldes, veendumus oma pojaseisuses on religioosne kogemus.

³⁵ Jumalateadvus on võrdväärne mina lõimumisega universumisse vaimse reaalsuse kõrgeimatel tasanditel. Hävimatu on vaid iga väärtuse vaimne sisu. See osa inimkogemusest ei saa hävida, mis on tõeline, ilus ja hea. Kui inimene ei vali ellujäämist, säilitab ellujääv Kohandaja need reaalsused, mis on sündinud armastusest ja toitu saanud teenimisest. Ning kõik see moodustab osa Kõiksest Isast. Isa on elav armastus ja Isa elu on tema Poegades. Ja Isa vaim on tema Poegade poegades — surelikes inimestes. Lõppude lõpuks on Isa mõiste ikka kõrgeim inimkäsitus Jumalast.

* * *